

# Fischer Annie, az elveszett hegedűművész



Gombos László

Évekkel ezelőtt a *Gramofon* és a *Parlando* folyóirat „Egy hamis Fischer Annie kép ürügyén” című írása szót emelt a Wikipédia „hamisítása” ellen, mivel a jól ismert zongoraművész lapján egy hegedűt a kezében tartó hölgy portréját tették közzé.<sup>1</sup> A szerző felháborodása jogos volt, hiszen a képen nem a zongorista szerepel, a fotó és felirata azonban egyáltalán nem hamis, csupán tévedésből rossz helyre került: valóban Fischer Annie hegedűművészt ábrázolja a *Délibáb* 1928. júniusi címlapján. Vajon mi lett a nagy reményekkel induló, Reményi-díjas Hubay-növendék sorsa, aki mellett azonos néven egy énekes, egy színész és egy író-műfordító is működött hazánkban az 1920-as és 30-as években?



Fischer Annie  
a *Délibáb*  
1928. júniusi  
címlapján

## Anna, Annie, Anny, Anni: keresztnev vagy művésznév?

Könnyen félreértésekhez vezethet, ha egy szűkebb területen egyszerre többen viselnek azonos nevet. Szerencsés esetben az érintettek megállapodnak egymással, hogy egyik így, a másik úgy használja a keresztnevét, vagy valamelyikük művésznévet vesz fel (a családnevek változatairól később szólunk). Úgy látszik, hogy a 20-as évek második felében a hegedűs és a zongorista Fischer kisasszony között nem volt ilyen megállapodás, így mindkettőjük nevét írták Annie-nak, Annának, Anninak vagy Annynak. Mind a négy változatra tucatjával hozhatnánk példákat a korabeli sajtóból, levelekből, koncertműsorokból és egyéb dokumentumokból. Az újságok mindenféle következetesség nélkül használták

ezeket így vagy úgy, és azzal sem nagyon törődtek, hogy a hangversenyen szereplő személyt az olvasó be tudja azonosítani. Számos olyan esettel találkozhatunk, hogy egy kritika vagy koncertműsor külön sorolta fel az előadókat és a műveket, és ha a különféle hangszeresekből több is szerepelt, olykor csak a véletlennek köszönhetően derülhetett ki, hogy a hegedűs vagy a zongorista volt-e a fellépő. Az író-műfordítót többnyire Annie-nak, a színésznőt Annának nevezték, az énekest azonban szintén többféle változattal illették, míg a zongorista esetében az 1940-es évekre az Annie fokozatosan kiszorította az egyéb verziókat.

A külvilág számára nem is lehetett egyértelmű, hogy az ifjú művésznőknek mi volt a születési neve. Mivel nem állnak rendelkezésemre anyakönyvi kivonatok, csak feltételezhetem, hogy többségüket – talán mind az ötöt – eredetileg Fischer Annának hívták, majd egymásik becenevéből művésznév lett, és ez később a hivatalos iratokba is bekerülhetett. Természetesen fordítva is lehetséges: a sajtóban és a művészi körökben az angol és francia, ritkábban német nyelvterületen használt Annie-t próbálhatták önkényesen magyarosítani. A koncertek műsorát kezdetben maga a család, majd az impresszárió adhatta meg következtlenül, mivel nem valószínű, hogy azokon a helyeken, ahol egy művész először lépett fel, a helyi újságírók vagy a hirdetések készítői ilyen gyakran változtatták volna meg a leadott szöveget.

A fentiek illusztrálására a zongoraművész dokumentumaiból sorolok fel néhány adatot: zeneakadémiai tanára, Székely Arnold levelén és Hubay Jenő táviratán Anny, Hubayné meghívóján és levelén Annie, egy családi barát levelezőlapján Nusika megszólítás szerepel.<sup>2</sup> Székely 1925-ös emlékkönyv-bejegyzése szintén az „Anny” változatot tartalmazza.<sup>3</sup> A gyermeknek az alsóbb iskolákban minden bizonnyal a hivatalos nevét kellett használnia: 1919–20-as, első elemis hangjegyzőfüzetén nem véletlenül olvasható az Annuska,<sup>4</sup> 1923. júniusi zeneakadémiai bizonyítványán az Anna. 1929 és 1932 között járt a Szekeres Margit Leánylíceumba, amelynek hivatalos értesítőjében mindig Annaként tüntették fel. A Zeneakadémián az első két évben Fischer Annaként szerepelt a névsorban, majd a bevett szokás szerint térhettek át a művésznévre, az Annie-ra. Ugyanitt azonban az iskolai koncertek műsorában 1925-ben, 1927-ben és 1928-ban, sőt még 1929-ben is Annynak írták a nevét, a *Színházi Élet* ugyanakkor 1927-ben Anciként említette.

## Fischer Annie Reményi-hegedűje

A rendelkezésünkre álló források szerint hasonló változosság jellemezte a hegedűs névhasználatát is. A leggyakoribb Annie mellett a zeneakadémiai névsorokban, koncertműsorokban és a sajtóban a fent említett változatok fordultak elő, a Zeneakadémia 1927–28-as évkönyvében kivételesen Annusként tüntették fel, baráti körben pedig Ancinak szólították.<sup>5</sup> A *Délibáb* folyóirat címlapján az „Annye” írásmód csupán egyszeri sajtóhiba volt: „*Fischer Annye a Zeneművészeti Főiskolán megtartott hegedűversenyen a Reményi-díj nyertese*” (a tördelőnek nyilván csak félig sikerült kijavítania a keresztnévet Annie-ról Annyra, vagy fordítva). Az 1928. június 6-i eseményről ugyanis legalább tucatnyi lap számolt be, és a művész nevét mindenütt következetesen Annie-nak írták. Az említett díjat, a Reményi-mesterhegedűt a század eleje óta a cégtulajdonos Mihály és fiai, László és Zoltán ajánlották fel minden tanév végén a Zeneakadémia legjobb végzős növendéke számára, hogy ezzel segítséget nyújtsanak az ifjú művészek pályakezdéséhez. A pályázók nyilvános hangversenyen méretették meg magukat, a zsűri tagjai az intézmény vezetői és tanárai közül kerültek ki (másfél évtizeden át közöttük volt Mihalovich Ödön igazgató, illetve közel négy évtizeden át a tanszékvezető, Hubay Jenő is). A 47 díjazott közül 1951-ig olyan világnagyságok kerültek ki, mint Szigeti József, Telmányi Emil, Gertler Endre, Végh Sándor, Varga Tibor, Martzy Johanna és Kovács Dénes. Még a „harmadvonalba” is olyan kiválóságok tartoztak, akikre számos más nemzet ma is örömmel lenne büszke.



*A Reményi-díj eredménye, Magyarország 1928. jún. 7.*

### A színésznő és az író-műfordító

1924 tavaszán fedezték fel a budapesti sajtóban Fischer Anna színésznőt, az Országos Színművészeti Akadémia végzős növendékét. Május 11-én így tudósított *Az Újság* az intézmény vizsgálóadásáról: „A nők közül kiváltképpen Fischer Anna tűnt fel természetes játékával, csengő, tiszta beszédével”. A következő, évadzáró produkcióról ugyanez a lap egy héttel később számolt be: „Fischer Anna kitűnő jelenség a színpadon, gyönyörűen beszél és nagyszerűen mozog. Hatalmas sikerére szellemes és minden tekintetben művészi játékával mindenképp rászolgált.” Mindez éppen abban az időben történt, amikor a másik Fischer Anna (Annie), a tíz éves zongorista

első fellépéseire készült (a sokat emlegetett debütálásra, a „szakirodalom” adataival ellentétben, csak 1925. február 28-án került sor Beethoven C-dúr zongoraverseyének 2. és 3. tételével!). Talán nem véletlen, hogy a Zeneakadémia évkönyveiben éppen ekkor, 1924 nyarán jelent meg a többszöri Anna után először az Annie variáns. Lehetséges, hogy a zongorista (és családja) a színésszel szembeni megkülönböztetésül kezdte használni nyilvánosan is az Annie változatot?

Ha így volt, akkor feleslegesen történt, mivel a színésznő neve hamarosan nyom nélkül eltűnt a sajtóból. Nevének megváltozásáról csupán *Az Újság* augusztus 13-i híradásából értesülhetünk, ahol együtt szerepelt a művésznő korábbi és új neve: „Az Unió igazgatója szerződtette Kádár (Fischer) Annát, aki most végezte a színiakadémiát és nagy feltűnést keltett kiváló tehetségével és erős színjátszóképeségével már a vizsgaelőadásokon is.” A színésznő az elkövetkező évben a Magyar Színházban, a Belvárosi Színházban és a Blaha Lujza Színházban játszott Kádár Anna néven, majd szavalóesteken vett részt. A Rádió Stúdiójában jövendő férjével, Ádám László hírlapíró-novellistával is többször fellépett. 1929-ben a Zeneakadémia kamaratermében (két muzsikuskortársa iskolájában!) önálló estet is rendezett, majd házasságát követően mintha nyoma veszett volna az 1930-as években. A Schöpflin Aladár szerkesztette Magyar Színművészeti Lexikon is csak annyit közölt róla, hogy 1903-ban született, és 1924-ben lépett színpadra.

Emellett az 1893-ban született Dr. Fischer Annie kritikus és műfordító neve is ismert volt a 20-as évek második felétől. Esszéket írt a *Magyar Hírlap* számára, illetve a szépirodalmi művek mellett zenei témájú könyveket is fordított, például Franz Werfel Verdikönyvét (1934, az újabb kiadásokban *Az opera regénye* alcímmel) és Roland de Candétól *Az angol zene rövid történetét* (1964). A 40-es évektől már férje vezetéknévén, Dr. Barát Annie-ként (olykor Annaként) publikált.

### Az énekes Fischer Annie

Ötödik Fischer Annie-ként egy énekesnőt említek, aki – akármilyen hihetetlen is – a színésszel, a hegedűssel és a zongoraművésszel egy helyen és szinte egy időben tűnt fel. Alig több mint egy évvel a színész és fél évvel a zongorista debütálását követően, 1925. szeptember 9-én így harangozta be az érkezését a *Színházi Élet*: „Új, magyar Jeritza Máriát fedezett fel László Géza dr. operanékes énektanár. Fischer Anci, a magyar zenekultúra jövendő legnagyobb értéke. Budapesti úri társaságokban és zenei körökben „világszenzációt” jelentő új énekesnő felfedezéséről beszélnek mostanában. Minden túlzott elragadtatás mellett is kétségbevonhatatlan azonban, hogy Fischer Anci, a jövő nagy énekesnő-reménysége tényleg felbecsülhetetlen értéket jelent máris a zenekultúra számára.” Az énektanár már előző évben megismerkedett a kivételes tehetségű, 15 év körüli lánnyal,

## Kőszegi Teréz és Fischer Annie győztek a legszebb hang pályázaton

November 30-án, vasárnap d. u. 2 óra-kor a Fővárosi Operettszínház színpadán eldőlt, hogy kik fogják képviselni Magyarországot Párizsban és Nizzában a Le Chant des Nations ötvénezer frankkal díjazandó nemzetközi hangversenyén.

A vasárnapi döntő váratlan eredménnyel végződött, amennyiben a szakemberekből álló zsűri a megjelent férfipályázók közül csak relative mondotta ki a győztest, de arra nem ítélte alkalmasnak, hogy Magyarországot a Nemzetek Hangversenyén kép-

Kőszegi Terézt, a Városi Színház tagját és Fischer Anniet.

A zsűri *távirattal rögtön előterjesztést tett a Nemzetek Hangversenyé előkészítő bizottságának, hogy Magyarországot kivételesen nem egy férfi és egy nő, hanem két nő, vagyis Kőszegi Teréz és Fischer Annie képviselhesék a Chant des Nations párizsi és nizzai döntőjén.*

A zsűri és a versenyzők tíz óra után kezdtek gyülekezni a Fővárosi Operettszínház mozsárcutai kapujánál, A Színházi

*Az énekes Fischer Annie győzelme, Színházi Élet 1930. dec. 7.*

akit szülei akkor még nem engedtek hangversenykörútra. Beérkezésére 1930-ban került sor, amikor november 30-án győzött a „Legszebb hang” elnevezésű énekverseny hazai válogatójában a Fővárosi Operettszínházban. Ennek köszönhetően Kőszegi Terézzel együtt részt vehetett a párizsi rádióhangversenyen és december 8-án Nizzában a *Chanson des Nations* döntőjében. A nemzetközi mezőnyben öt egyenrangú győztest hirdettek ki, akik közé mind a két magyar lány bekerült.

Annie az utazás előtt bejelentette, hogy Forrai Annie művésznéven indul Párizsba, így a lapok hamarosan már Fischer, Forrai, Forrai-Fischer (kivételesen Fischer-Forrai) Annie (Anni, Anny) győzelméről írhattak.<sup>6</sup> Bár elmondása szerint sötét hangszíne miatt Wagner-énekesnek készült, 1931-ben az Operettszínházhoz szerződött, ahol a műsorközlésekben újabb változatban, Forray Annie-ként tüntették fel. A következő év elején Kosztolányi Dezsővel indult felvidéki hangversenykörútra (Ungvár, Munkács, Beregszász és Kassa), amelyet a sikerre tekintettel meg is hosszabbítottak. A nyáron Bécsből küldött sajtónyilatkozata szerint külföldön folytatta a pályáját: „*Lanik és Hoffmann színházi ügynökség leszerződöttem. A jövő szezonban valószínűleg a Volksoperben fogok énekelni. Addig is az Állatkertben és Angol-Parkban rendezett koncerteken lépek fel.*”<sup>7</sup> Augusztusban Baden-Badenben Ida szerepét énekelte A *denevér*-ben a Strauss-unoka vezényletével, további soráról azonban nincs tudomásom.



*A Párizsba induló Fischer Annie Kőszegi Terézzel, Színházi Élet 1930. dec. 7.*

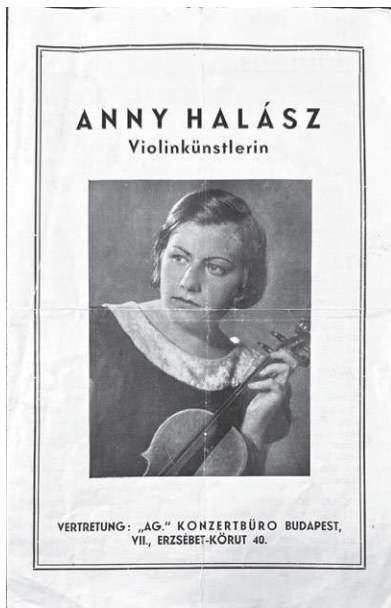
## Párhuzamos művészpályák Budapesten

A két világháború közötti évtizedek pezsgő kulturális életében tehát legalább öt azonos nevű művésznő kezdte meg a pályáját hasonló környezetben. Nem tudjuk, hogy ismerték-e egymást, de a korabeli viszonyok tükrében ez eléggé valószínűsíthető. Valamennyien a néhány ezer főt számláló fővárosi elit köreiből mozogtak, emellett saját és családjuk életében fontos szerepet játszott a zene művelése vagy élvezete. A legidősebb, az 1893-ban született műfordító édesapjának, Fischer Ödönnek a foglalkozását nem ismerem, a címjegyzékek alapján aranyműves, orvos vagy fűszerkereskedő, esetleg szabómester is lehetett. A színésznő (1903) Fischer Lajos főorvos, a hegedűs (1910) Fischer Antal főállatorvos, az énekes (1911.k.) Fischer Jenő ügyvéd leánya volt. A legfiatalabb, a zongorista (1914) édesapja, Fischer József évtizedeken át Az Est-lapok vállalat egyik vezetőjeként, a hirdetési osztály főnökeként dolgozott, így neki volt a legnagyobb lehetősége arra, hogy gyermeke karrierjét segítse. Talán a nagyszámú gyermekkori sajtómegjelenésnek köszönhető, hogy életkora ellenére az említettek közül egyedül a zongoraművész őrizte meg a vezetéknevét, és a színésznő kivételével a többiek talán az ő ismertségére való tekintettel választottak magyar hangzású nevet a korabeli gyakorlatnak megfelelően.

A hegedűs és a zongorista egészen biztosan ismerték egymást. A névrokonok talán nemcsak a Zeneakadémiát, hanem – négy év eltéréssel – már az alsófokú iskolát is ugyanabban az intézetben végezték, mivel gyermekkorukban egy évtizeden át mindketten a 7. kerületi Peterdy utcában laktak, a zongorista a 4-es, a hegedűs a 18-as szám alatt. A zongorista születésétől 1928-ig élt itt, a hegedűs családja az 1910-es évek végén költözhetett ide a közeli Aréna útról. Nem tudom, hogy hány évfolyamot végeztek a közeli polgári leányiskolában (Peterdy utca 17–19.), elképzelhető, hogy csak a magánvizsgáikat tették le itt, mindenesetre 1929. június 9-én mint volt növendékek mindketten



*Halász-Fischer Annie a 30-as években*



„Halász Anny”  
1931-ben

felléptek az iskola 25. jubileumi ünnepségén. A *Magyarság* június 8-i írásában meg is nevezte a közreműködők között „Fischer Anna hegedű- és Fischer Annie zongoraművésznő”-t.

Ekkor már a Zeneakadémia hallgatói voltak, amelyek 1924 és 1930 közötti évkönyveiben több alkalommal is teljesen azonos néven szerepeltek egymás mellett. Az 1925-26-os névsorban például ezt olvashatjuk: „117 Fischer Annie előkészítő zongora III., tanár Székely Arnold; 118 Fischer Annie akadémia hegedű II., tanára Studer Oszkár”, az 1929-30-as névsorban pedig: „169 Fischer Annie művészképző hegedű, tanára Hubay Jenő; 170 Fischer Annie akadémia zongora IV., tanár Székely Arnold”.<sup>8</sup> Még szemléletesebb az egyezés a *Révai nagy lexikona* 1935-ös pótkötetében, ahol a két szócikk egymás alatt, szintén azonos névváltozattal szerepel.

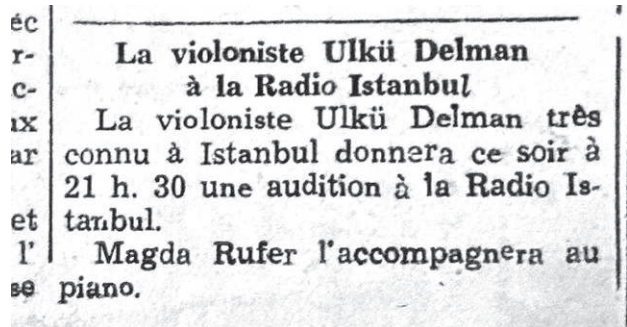
\*Fischer Annie, hegedűművésznő, szül. Budapest, 1910 okt. 27. A Zeneműv. Főiskolán a Reményi-díj nyertese, 1930. művészi oklevelet nyert. Újabban Halász F. néven lép föl.

\*Fischer Annie, zongoraművésznő, szül. Budapest, 1914 júl. 5. A Zeneműv. Főiskolán Dohnányi tanítványa volt; művészi oklevelet és a Liszt-hét hangversenyein első díjat nyert 1932.<sup>9</sup>

### Halász-Fischer Annie, a hegedűművész

1930 nyarára, fél évvel énekes névrokonát megelőzően, a hegedűs Fischer Annie számára is elérkezett a névváltoztatás időpontja. 1924-től 1928-ig a Zeneakadémián Studer Oszkárnál végezte az „akadémiai” osztályokat, majd két éven át Hubay Jenő művészképzőjében folytatta tanulmányait. A Hubay-növendékek hagyományosan ekkor, az iskola falainak elhagyásakor vettek fel magyar hangzású nevet, hogy így ismerje meg őket a világ. Annie az elkövetkező 12 hónap során többször szerepelt Halász Annyként, de végül a kettős Halász-Fischer név mellett döntött, és 1939-ig ezt használta legtöbbször (a fordított Fischer-Halász változat is előfordult néhány

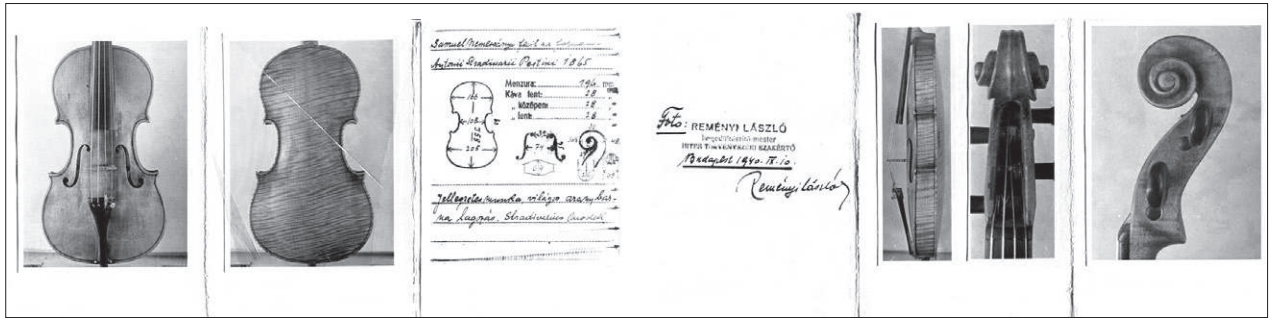
**Halász (Fischer) Anny** hegedűművésznő, született Budapesten. A Zeneakadémián öt évig, majd öt éve *Studer-nál* tanul. 1928-ban a Reményi díjat nyerte el, 1930-ban a Hubay ösztöndíjat. 1930-ban *Hubay-nál* művészi oklevelet nyert. Budapesten igen sokat koncertezett az Akadémián, Vigadóban, Fészek Klubban, a rádióban, jótékony célra. A rádióban *Hubay* vezényletével a filharmonikusokkal játszott, mely szereplése eredményeként olaszországi körútra kapott meghívást. Atyja *Fischer Antal* nyug. fővárosi főállatorvos.



Törökországi hirdetés Ulkü Delman fellépéséről, 1950-es évek

esetben, talán csak véletlenül). Nagyközönség előtti, „felnőttkori” debütálására 1930. november 17-én került sor a Magyar Rádió Hubay-estjén, amikor az illusztris szerző vezényletével a *Concerto dramatique* (1. hegedűverseny) 1. tételét játszotta az Operaház zenekarának kíséretében, egy műsorban a már világhírű Zathureczky Edével. Majd szerepelt a Lipótvárosi Kaszinóban, a Lipótvárosi Társaskörben és más művészestélyeken, gyakori vendége volt a Magyar Rádió stúdiójának, és 1932-ben önálló estet is adott a Zeneakadémia nagytermében, a kiváló Herz Ottóval a zongoránál.

Pályáján három nővérét követte, akik ekkor már hírnevet szereztek maguknak külföldön. Kettőn egy évtizeddel korábban felvették nagybátyjuk (?), a híres Liszt-tanítvány, Joseffy Rafael (1852–1915) vezetéknévét, és az Egyesült Államokban futottak be jelentős karriert. A zongoraművész Joseffy Teri a Zeneakadémiát követően Josef Lhévinne-nél és Edwin Fischernél tanult tovább, mielőtt letelepedett New Yorkban, Olga pedig operanékes lett. A harmadik testvér, Ilona, úgy tűnik megőrizte eredeti családnevét, bár 1926 márciusában Joseffy Fischer Ilonkaként lépett fel a Székesfővárosi Zenekarral, Müller Károly vezényletével. Az 1930-as években Bécsben élt, és a világot járta Gyenes Lily hegedűművész nevezetes, 20 (olykor 13) tagú női együttesével, amelyet hol cigányzenekarnak, hogy szalonzenekarnak



Reményi László tanúsítványa Halász-Fischer Annie Nemessányi-hegedűjéhez, 1940

neveztek, de magasan képzett tagjai bármilyen műfajban megállták a helyüket (Liszt 2. rapszódiajának 1932-es berlini felvétele egészen káprázatos).

Halász-Fischer Annie-nak tehát még a család oldaláról is magas elvárásoknak kellett megfelelnie, amikor az 1930-as években önálló egzisztenciát teremtett. Ő is többször kirándult a könnyűzene világába, majd az évtized második felében női jazz-zenekart alapított, amely *Az Est* 1938. október 6-i információja szerint a Márvány-tenger partjára, a törökországi Yalova fürdőhelyre kapott szerződést. Annie talán ennek köszönhetően ismerhette meg Hayri Delman török ügyvédet, akivel 1939 szeptemberében házasságot kötött, és Isztambulban telepedett le. Az alig 30 éves művész karrierje a háború és a családi környezet miatt sem folytatódhatott azzal a lendülettel, ahogyan indult. 1940-ból már csupán egy magyar és néhány török újsághírt találhattam D. Halász Annie, illetve Annie Delman tevékenységéről, majd neve végleg eltűnt a sajtóból. Michael Reményitől azt az információt kaptam, hogy édesapja, Reményi Zoltán, a torontói Reményi House of Music tulajdonosa továbbra is levelezett a művésznővel, aki török szimfonikus zenekarokban játszott és szólistaként is szerepelt.

Csupán a véletlennek köszönhetően bukkantam rá Halász-Fischer Annie új nevére, és ennek segítségével néhány újabb adatra. Eszerint a világháborút követően a „jól ismert” művésznő Ülkü Delmanként lépett fel hangversenyeken és a török rádióban, és gyászjelentése szerint 1980. szeptember 5-én bekövetkezett halálát férje és négy gyermeke gyászolta. Isztambulban temették el három nappal később.

## A hazatért hegedű

Halász-Fischer Annie öt éven át az 1928-ban nyert Reményi-hegedűn játszott, majd 1933-ban Reményi Mihálytól egy Nemessányit vásárolt, amelyet a legnagyobb magyar mester 1865-ben készített Stradivarius modell nyomán. Amikor a művész Isztambulba költözött, Reményi Mihály fia, László adott fényképes tanúsítványt a hangszerrel. Az értékes hegedű a Reményi-féle kíséző dokumentummal együtt 75 évvel később, 2015 márciusában bukkant fel ismét Londonban a Brompton's cég

aukcióján. Az egykori eladó unokája, Michael Reményi vette meg Michael Warrennel (Chicago) közösen. Amikor 2019-ben az új tulajdonosok megtudták, hogy Budapesten Baki Róbert kezdeményezésére Nemessányi Sámuel Nemzetközi Hegedűkészítő Versenyt rendeznek, felajánlották, hogy ez a hangszer szolgáljon mintaként a legtekintélyesebb kópia elkészítéséhez. A világ több tucatnyi országának közel 70 pályázója digitálisan kapta meg a részletes dokumentációt, de aki tehette, eredetiben is megtekinthette a különleges instrumentumot a Zene-történeti Múzeum kiállításán. A rendezvényt a világhírvány miatt többször is el kellett halasztani, mire 2022. június 30. és július 2. között sor kerülhetett rá a Zenedományi Intézetben. A zsűri tagjai Florian Leonhard, Michael Reményi, Péter Benedek, Philippe Girardine, Roland Baumgartner és Simeone Morassi voltak. A 30.000 Eurós első díjat a kínai Liu Xiao Wei nyerte el, a 2. helyezett Faragó-Thököly Márton, a harmadik a francia Alexandre Beaussart lett. A versennyel párhuzamosan Baranyi Anna a Zene-történeti Múzeumban Nemessányi-kiállítást is rendezett. Itt ma is megtekinthető Nemessányi Sámuel, a „magyar Stradivarius” alkotása, a kivételes tehetségű, de hazája számára korán elfeledett hegedűművész, Halász-Fischer Annie egykori hangszere.

<sup>1</sup> Székely György: Egy hamis Fischer Annie kép ürügyén – tévedések, pletykák és kalózfelvételek. *Gramofon.hu*, 2014. júl. 14. Ugyanez megjelent a *Parlando* 2014. 4. számában is (www.parlando.hu).

<sup>2</sup> Dokumentumok egy külföldi magánygyűjtő birtokában.

<sup>3</sup> Lásd *Fischer Annie*. Szerk. Fittler Katalin – Székely György (Bp.: Gramofon Könyvek, 2. kiadás 2014), 15.

<sup>4</sup> Az említett kötet 14. oldalán (Fittler–Székely i. m.) látható 1919-es iskolai füzet címlapja: „Hangjegy-füzet / Fischer Annuska / I. elemi osztály”.

<sup>5</sup> 1940 körül így szerepelt a Reményi cég dokumentumaiban, és a Torontóban élő Michael Reményi is így utalt rá legutóbbi, 2023. januári levelében.

<sup>6</sup> A versenyről a napilapok híradásai mellett a *Színházi Élet* 1930. decemberi és 1931. januári írásai számoltak be részletesen.

<sup>7</sup> *Újság*, 1932. július 10.

<sup>8</sup> Az 1926–27-es névsorban valószínűleg megkülönböztetésül írták a hegedűs hölgyet Annának, egy évvel később pedig „Annus”-nak, aki akkor a III., ill. IV. akadémiai évfolyamot végezte Studer Oszkárnál. 1928–29-ben ismét mindketten Annie név alatt szerepeltek.

<sup>9</sup> „A Liszt-hét hangversenyein” szerzett „első díj” természetesen az 1933-as nemzetközi Liszt-zongoraversenyre vonatkozik.